

ARCHIWUM UNIwersYTETU JAGIELLOŃSKIEGO

ZESPÓŁ:

Wydział Filozoficzny Uniwersytetu Jagiellońskiego 1849-1945

SYGNATURA:

WF II 504 – Teczki akt doktorskich podania o dopuszczenie do egzaminów ścisłych, ocena pracy, załączniki 1860-1945

SYGNATURA OBIEKTU:

WF II 504 – Gajewska Helena Maria

DIGITALIZACJA:

Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego

2016 r.

1. NR ARCHIWUM: 805	2. NAZWA ARCHIWUM: Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego	
3. NAZWA ZESPOŁU: Wydział Filozoficzny Uniwersytetu Jagiellońskiego 1849-1945 (WF II)		
4. NR ZESPOŁU: 17	5. SYGNATURA OBIEKTU: WF II 504 – Gajewska Helena Maria	
6. LICZBA STRON/KART: 18		7. LICZBA SKANÓW: 18
8. DATA WYKONANIA: 2016	9. NAZWA PRACOWNI: Archiwum UJ	10. WYKONAWCA KOPII CYFROWYCH: Jacek Urbanowicz
11. UWAGI: -		

Do

Świętego Głowa Profesorów Wydziału filozoficznego
 Uniwersytetu Jagiellońskiego
 Krakowie.

Niniejszem upraszam oświadczenie do-
 pisywania mi do egzaminów ścisłych
 z przedmiotu głównego: anatomia porówn.
 z przedmiotu pobocznego: ^{fizyka} Zoologia
 celem uzyskania stopnia doktora filozofii.
 Na poparcie swej prośby podpisana
 dotychczas:

1. Świadectwo dojrzałości.
2. Absolutoryum.
3. Curriculum vitae.
4. Rozprawa pod tytułem: "Über die mor-
 phologischen Veränderungen der Keru und
 Plasmasubstanzen im Verlaufe des Wachs-
 tumes der Oocyten" (Zugleich ein Beitrag zur Deute-
 plasmaabildung.)

Helena, Marya Gajewska.

Kraków dnia 15. X. 1917.

Librowopisownia J. J. p.

Kraków, dnia 16. maja 1917.-

JW Panom Profesorom

Drowi Hoyerowi

" Siedleckiemu

przesyłam podanie p. Gajewskiej z prośbą
o wydanie oceny na piśmie czy na pod-
stawie załączonej rozprawy można kan-
dydata dopuścić do rektoratów.-

Dziekan Wydz. fil.:

A. Siedlecki

Załączniki znajdują się w Dziekanacie.

Przemysław dnia 20. grudnia 1917.
Przewodniczący: Prof. Dr. Hoyer

Zatwierdził: ochotnik
Gajewski

Curriculum vitae.

Helena, Marya (2im.) Gajewska, urodzona dnia 20. lutego 1888r. w Kra-
 kowie w W. Ks. Krakowskiem, religii rzymsko-katolickiej; ukończyła IV^{ty} klasę w zakładzie
 wychowawco-naukowem Maryi Dluskiej w Krakowie, oraz kurs przygotowawczy w klasach V. i VI.
 w prywatnej szkole żeńskiej, klasę VII. i VIII. w prywatnem gimnazyum żeńskiem im. Królowej Jadwi-
 gi w latach 1903 - 1907 i złożyła także egzamin dojrzałości z odznaczeniem dnia 21. maja
 1907r. Następnie jako uczennica uczęszczała c. k. Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie
 słuchając wykładów na Wydziale filozoficznym przez pięć lat i brała czynny udział
 w ćwiczeniach chemicznych, fizycznych, mineralogicznych, botanicznych, zoologicznych, a-
 natomicznych i histologicznych. W roku 1911, otrzymawszy stypendyum, wyjechała do stacji
 zoologicznej Triesteńskiej, gdzie pracowała w czasie czterotygodniowego kursu z zakresu ana-
 tomii, embriologii i biologii fauny morskiej. - W roku 1912. zgłosiła się przed Komisją
 egzaminacyjną do egzaminu na naukowy szczebel średnich nauk przyrodniczych ja-
 ko przedmiotu głównego oraz matematyki i fizyki jako przedmiotów pobocznych. Tę drogę
 zostały jej wyróżnioną pracę domową z zakresu zoologii i matematyki; po ukończeniu
 których przystąpiła najpierw do I^{szej} części egzaminu: matematyki, fizyki, języka polskiego
 i niemieckiego. Egzamin^{ten} odbył się dnia 18. maja 1914r., a druga część egzaminu tj. z minera-
 logii, botaniki i zoologii dnia 26. lipca 1915r. Egzaminu te wypadły pomyślnie, a kandydatka

otrzymała świadectwo, uprawiające do nauczania w szkołach średnich nauk przy-
rodniczych jako przedmiotu głównego, oraz matematyki i fizyki jako przedmiotów
pobocznych. W ciągu przygotowywania się do egzaminu odbywała praktykę pedagogiczną
w szkole średniej żeńskiej S.S. Urszulanek oraz w gimnazjum prywatnem Dr. Pawlickich
w Krakowie, w których to zakładach naukę przyrodniczą i matematyki już 3 lata.

W ciągu swoich studiów pracowała w zakładzie histologicznym c.k. Uniwersytetu
Jagiellońskiego pod kierunkiem Prof. Dr. Stanisława Maziańskiego, skąd wystąpiła
do druku dwie prace: 1) „Über die morphologischen Veränderungen der Kerne und Nukleus-
substanzen im Verlaufe des Wachstums der Eizellen;“ 2) „Über den sogenannten Dotter-
Kern der Amphibien.“ — W zakładzie histologicznym nadal pracuje, a zara-
zem już od dwóch lat pełni rolę asystenta.

w Krakowie, dnia 15 /v/ 1917.

O zmianach substancji jądrowej i plazmatycznej rosnącego oocyta.

Powstawanie oocytów da się stwierdzić u zwierząt dojrzałych. Rozwijają się one z obojętnych komórek uaktonicznych, tworzących gniazda drogą przekształcenia substancji chromatinowej. Chromatyna rozwierza się w jądre w sposób charakterystyczny dla rosącego oocyta, przyciemnia chromosomy wogółem, lecz niegłęboko, koncentrując, ale nigdy ze sobą nie kopulując; w stadium „pachytème” osiąga on maximum swej grubości, po czym następuje ich dezorganizacja wskutek rozpadu na ziarna lub rodnajania się. Te przemiany morfologiczne łączą się ze zmianami chemicznymi substancji jądrowej. Specyficzne barwniki na przykład metaleiny oraz pepsyna widają reakcję na bazychromatyny, która poprzednio majdowana się w jądre. W takich to stadiach zamykają się w jądre i jawiać jąderka, biorące udział w przemianach materii, i razem przemieniają fakta morfologiczne. — Podziatów Karjokinetycznych brak. Podobnem do wiotczy jest stadium „pachytème”, podczas którego wytworza się znaczna ilość bazychromatyny, kończącej do rozpadu każdego oocyta. Każda komórka jajowa musi przejść przez to stadium, jeżeli ma być zdolna do dalszego rozwoju, w przeciwnym razie degeneruje.

Przy równoczesnej zmianie chemicznej jądra pojawia się w plazmie komórki jajowej pierścień okołojądrowy, zawierający ergastoplazmę, mitochondria, chondriomity, chondriokonty tudzież strunę i jąderka. Specyficznemu ułożeniu barwienia i odpowiedniej technice udało mi się stwierdzić, że składowe części tego pierścienia ulegają przemianom jakościowym i ilościowym. Wśród nich przeważają substancje białkowe, w innych tłuszczowe. — W dalszym rozprze pierścień okołojądrowy rozpływa się w całej ooplazmie w postaci sieci, co pozostaje w zgodzie ze zmianą reakcji chemicznej plazmy. Substancje składowe sieci nagromadzają się na obrzeżu jądra, tworząc tak zwany „ergoplazmę”. Wskład ergoplazmy wchodzi chondriomity, mitochondria i ergastoplazma; nigdy nie przysięć przy zastosowaniu odpowiedniej techniki.

Nyżej wymienione substancje biorą udział w tworzeniu się żółtka. Żółtko powstałe wewnątrz samej komórki jajowej, komórki folikularnej, otaczającej oocyt nie wykazuje żadnego czynnego udziału w tworzeniu się deutoplazmy, natomiast jego oocyt zachowuje się czynnie w czasie witellogenesis; jego funkcja objawia się hipertrofią, skomplicowaną strukturą substancji jądrowej (i jąderkowej), oraz w sekrecji, dającej się morfologicznie stwierdzić.

Ocena

W pracy p. t. „Über die morphologischen Veränderungen der Kern- und Plasmasubstanzen im Verlaufe des Wachstums der Oocyten“ podjęła się panna H. Gajewska roboty trudnej, mianowicie zbadania zmian, jakie zachodzą w oocytach dojrzewających. W tym celu trzeba było zastosować konsekwentnie i krytycznie odpowiednie metody ustalania i barwienia dla rozmaitych okresów wzrostu oocytów i otrzymać obrary porównać z istniejącymi już, niekiedy bardzo sprzecznymi opisami autorów. Z tego zadania wywiązała się p. Gajewska doskonale. Opis otwórki perinuklearnej i jej składu, spostrzeżenia o roli jąderka i badania nad wytworzeniem się deutoplazmy stanowią bardzo ważne przyrządki do poznania budowy i czynności komórki rozrodczej. W kilku miejscach wyraża się autorka nie dość jasno, tak n.p. mówi na str. 480, że rozstrzygnięcie o losie oocytów wydaje się jej niemożliwe u form dojrziałych, tymczasem twierdzi o stwierdzeniu wyników na str. 542, że oocyty tworzą się także u zwierząt dojrziałych. Mimo to uważam pracę za bardzo dobrą i nadającą się najzupełniej do rozprawy doktorskiej.

Kraków 22/VII 1911

Dr H. Hoyer.

W pracy swej p. T. Über die morphologischen Veränderungen der Kern und Plasmasubstanzen im Verlaufe des Wachstums der Oocyten" panna Helena Gajewska zajęła się sprawą, już bardzo często opracowywaną, pełną kontrowersyj i literatury a pod względem technicznym bardzo trudną. Pokazała ona bardzo nieszłakowate trudności, zarówno techniczne jak i wynikające z sprzecznych danych z literatury; opisując powstawanie i rozwój komórek jajowych doniosła sporo nowych i wartych uwagi obserwacji; poddała krytyce dotychczasowe dane i wyjaśniła wiele punktów spornych. Z całej pracy widac że autorka jest już daleko posunięta w studiach biologicznych, która swą specjalność w wysokiej mierze opanowała. Jestynie tylko pewne niejasności stylistyczne i ciężki sposób przedstawienia rezultatów morfologicznych myślowych jako do pewnego stopnia osłabia stronę pracy. Naogół jest to praca bardzo dobra i zupełnie mystyfikująca jako rozprawa „pro gradu”.

Kraków 10/11 917 Prof. Michał Siedlecki.

1

[Faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

P R O T O K Ó Ł

dwu-godzinne rygorozum z anatomii porównawczej i fizyki z p.
Gajewską odbytego dnia 21. lipca 1917. -

O B E C N I:

Przewodniczący i egzaminator: Dziekan Prof. Dr. Smoluchowski

Egzaminatorowie: Prof. Dr. Hoyer

" " Siedlecki

Egzamin rozpoczął Prof. Dr. *Hoyer* o godz. 11 i egzaminował
do godz. 11.30 następnie egzaminował Prof. Dr. *Siedlecki* do godz. 12
w końcu zaś egzaminował Prof. Dr. *Siedlecki* do godz. 12.30

Komisja egzaminacyjna uznała wynik egzaminu za *chytę*

d. j. w.

Siedlecki
Hoyer
M. Siedlecki

P R O T O K Ó Ł

jedno-godzinne rygorozum z filozofii z p. Gajewską odbytego
dnia 17. grudnia 1917.-

O B E C N I :

Przewodniczący i egzaminator Dziekan: Prof. Dr. Rubczyński

Egzaminator: Prof. Dr. Heinrich

Egzamin rozpoczął Prof. Dr. *Heinrich* o godz. $11\frac{1}{2}$ i egza-
minował do godz. 12 następnie egzaminował Prof. Dr. Rub-
-czyński do godz. $12\frac{1}{2}$

Komisja egzaminacyjna uznała wynik egzaminu za *dostateczny*
d.j.w.

Heinrich
Rubczyński

L.

ŚWIADECTWO

Z DRUGIEGO EGZAMINU PROMOCYJNEGO.

JPan

urodzon 18 roku, w

religii ukończył w r. 19

w ze świadectwem dojrzałości, słuchał pierwszego i drugiego
roku nauk rolniczych w Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie w latach
szkolnych jako słuchacz zwyczajn Studium rolniczego, zdał
pierwszy egzamin promocyjny w dniu 19 roku,

a poddawszy się drugiemu egzaminowi promocyjnemu w dniu

19 roku wykazał postępy:

W Botanice ogólnej, rolniczej i fizjologii roślin:

W Geologii, mineralogii, petrografii i gleboznawstwie:

W Ekonomii politycznej i polityce agrarnej:

W Budownictwie wiejskiem:

Wobec tego JP.

zdał drugi egzamin promocyjny

..... przeto w myśl

§. 5. Statutu Stud. roln. jest uprawnion do słuchania III roku nauk rolniczych.

W Krakowie, dnia 19

Członkowie Komisji egzaminacyjnej:

Prezes Komisji: